

Да посрещнем нашите съседи с “Добре дошли в област Разград”

Вековни дъбови и букови гори, тучни зелени поляни и плодороден чернозем, защитени местности с червен божур, леска и ботурче: добре дошли в Лудогорието (Делиормана). Сред цялото това невероятно усещане за зеленина, свеж въздух и простор някак неочаквано изниква силуетът на Разград – културен, просветен, икономически и административен център на областта.

Градът е разположен в долината на река Бели Лом. Данни за селище на територията на съвременен Разград има още от времето на античните цивилизации. Абритус (на латински Abrittus – откъснат, стръмен) е антично римско селище от I век; от II-ри до VI в. вече е град. Останките на селището се намират в местността „Хисарлъка“ на около 3 км от центъра на днешен Разград. Късноантичният Абритус е построен върху неизвестно по име тракийско селище от IV–V в. пр. Хр. Предшественик на Разград е средновековното българско селище от XIII в. Хърсград. Това название се свързва с прабългарското и славянско божество Хърс и означава слънце, сияние. Второ предположение тръгва от средновековните карти на арабския географ Ал Идриси (1100 – 1165), където е посочено населено място с името Игризинус – арабизирана форма на Абритус. Среща се и понятието “хезар” или “хисар”, което е арабска дума за крепост (укрепление).

Макар и неголяма, област Разград добавя особена стойност към регионалната идентичност на Северна България.

Тук са написани първата българска печатна книга „Абагар“ (отпечатана в Рим през 1651 г. от епископ Филип Станиславов), както и първият български ботанически труд, разработен от академик Анание Явашов. В Разград са родени първата българска поетеса – Станка Николица Спасо-Еленина, първият български масон и основател на масонството в България – Иван Ведър, както и последният министър-председател на царска България Иван Багрянов.

Разград е градът с най-стари традиции в симфоничното дело у нас, поддържани ревностно от разградската общественост. В основания през 1860 г. оркестър с брашовски цигулки и кларинет свирят Бърни Бърнев, Цанко Марков, Кънчо Жеков, Димитър Филков, Христо Чалгаджията и др. Христофор Чалгаджиев е най-вероятният създател на този оркестър. Първото писмено свидетелство за наличието на музиканти с „европейски свирки“ в града е дописка от неизвестен кореспондент във в-к „България“ от 25 юни 1862 г.

По-късно, през 1947 г., Разградският симфоничен оркестър става един от петте държавни симфонични оркестри в България (другите са в София, Пловдив, Варна и Бургас).

Да се представим на нашите съседи

Разградска област е разположена в североизточната част на Дунавската равнина и заема 2,4% от територията на България. В продължение на много векове Разград е естествен кръстопът на важни пътни артерии, свързващи Централна Европа с Черноморието и Азия. През административния център на областта минават международният европейски път E70 и железопътната линия Русе – Варна, които са важна връзка между речно (на р. Дунав) и морско (на Черно море) пристанища.

По данни на националната статистика от 2011 г. в област Разград живеят 125 190 души, което е 1,70% от населението на България. Около 47% от жителите на областта живеят в градовете, а 53% – в селата. Населението на град Разград е 33 880 жители. В област Разград 43% от жителите са се самоопределили като етнически българи, 5% са ромите, а 50% принадлежат към турската етническа група.

От 2002 г. в Разград ежегодно през месец юли се провежда най-големият празник и уникално културно събитие „Панаир на киселото мляко и Фестивал на народните традиции и художествени занаяти“. Основното послание на панаира е да съхрани и популяризира традиционната българска култура и най-старата традиция на местната етнографска група – капанци, за приготвяне на домашно кисело мляко с уникален и неповторим вкус. В панаирните дни се включва изложение на художествени занаяти – дърворезба, рисуване върху стъкло, върху текстил и керамика, капански сувенири, плетиво, бижутерия, ковано желязо, бижутерия, изработка на кукли в народни носии, кожухарство, абаджийство, иконопис и много други занаяти на десетки занаятчии от страната и чужбина. Всяка година панаирът и фестивалът се посещават с голям интерес от многобройни български и чуждестранни туристи, туроператори и чуждестранни партньори на общината от Русия, Румъния, Турция, Гърция, Франция, Германия и Северна Ирландия.

Музикалните дни „Димитър Ненов“ се провеждат в Разград от 1977 г. Тези музикални празници са посветени на видния български пианист, композитор и архитект, роден в Разград, професор Димитър Ненов (1902–1953). Едновременно с Музикалните дни в Разград се провеждат и творчески срещи на младите пианисти. От 1995 г. творческите срещи прерастват в самостоятелен **национален конкурс за млади пианисти „Димитър Ненов“**, а от 2001 г. конкурсът е международен. Участниците и носители на награди от конкурса са вече утвърдени пианисти като Гюлден Гьокшен, Явор Русев, Евгени Ганев, Кристиян Бънъцяну и др.

Да покажем на съседите наши любими места

Регистрираните около 1200 недвижими паметници на културата заедно с хилядите предмети и документи илюстрират богатата материална и духовна култура на племената и народите, живели в Лудогорието през хилядолетията.

Часовниковата кула, издигаща се в центъра на гр. Разград, е символ на града. Първата часовникова кула в Разград е строена около 1764 г. Била е в готически стил с камбана от гр. Оровице – Банат, Влашко. След като започнала да се наклонява, била преустроена в сегашния ѝ вид през 1864 г. от тревненския майстор Тодор Тончев. Архитектурата ѝ възпроизвежда камбанария на християнски православен храм и се отличава с дъгообразните си корнизи и куполен покрив. **Момина чешма** от края на XIX век е друг известен символ на Разград. Представява чугунена скулптура на девойка в антични дрехи с хидрия (съд за вода) на рамото, стъпила върху каменен постамент.

Християнският храм „Св. Николай Чудотворец“ е построен в 1860 г. на мястото на стара полувкопана разградска църква със същото име. Майстор-строител е х. Станчо Русенеца. По план е трикорабна безкуполна псевдобазилика. През 1903 г. е преустроен, като са прибавени камбанария и централен купол. **Джамията „Ибрахим паша“** е построена през XVI век и се намира в центъра на града. Това е една от най-големите и красиви джамии в нашата страна, втора по големина след джамията в град Шумен.

В Художествена галерия „проф. Илия Петров“ са изложени картини на известната разградска живописна школа от началото-средата на 20 век – проф. Илия Петров, Данаил Дечев, Драган Данилов, Никола Ганушев, както и скулптури на известния разградски скулптор Йордан Кръчмаров. Галерията е наскоро реконструирана. Експозицията на **Етнографския музей** в Разград е разположена в залите на три реставрирани къщи, които се намират в центъра на възрожденския квартал „Вароша“. Представена е традиционната семейна и календарна обредност на местното население капанци. През 2003 г. тържествено е открита и новата модерна сграда на **Общински културен център**, в която са настанени **театър "Антон Страшимиров"** и **Капански ансамбъл**.

Археологическия резерват „Сборяново“ се намира близо до град Исперих. Част от резервата е **тракийската гробница при село Свещари**, която е паметник на културата под закрилата на ЮНЕСКО. Представява уникална трикамерна владетелска гробница от края на IV в. пр.н.е. Със своята специфична архитектура, запазената многоцветна украса и фризьт с десетте женски фигури (кариатиди) тя е образец на тракийското строително изкуство. **Гробницата „Демир баба теке“** е култов паметник, почитан едновременно от християни и мюсюлмани. До 1927 г. на купола на гробницата е имало както християнски кръст, така и мюсюлмански полумесец.

Ловно стопанство „Воден“ обхваща площ от 15 000 хектара, предимно широколистни гори (дъб и бук). Благороден елен, елен лопатар, муфлон, дива свиня, а също и хищници като лисица, чакал и дива котка, са широко разпространени тук. Резерватът е и единственото място, където може да се отстреля европейски бизон.

Да представим на съседите наши водещи организации

Област Разград се отличава с диверсифицирана отраслова структура. Производството на фармацевтични продукти е традиционен отрасъл за региона и създава около 19,7% от заетостта. Основни представители са „Биовет“ АД – клон Разград и „Балканфарма“ АД – Разград.

„Биовет“ АД е фармацевтична компания с основен предмет на дейност – създаване, производство, маркетинг и продажби на ветеринарно-фармацевтични продукти, хранителни добавки и субстанции. Фирмата разработва също междинни продукти и активни субстанции за фармацевтичната промишленост, ензими и ензимни комплекси. Основен акционер в „Биовет“ е мултинационалната компания „Хювефарма“. Произвежданите продукти намират изключително добър прием на чуждестранните пазари, което се дължи на високото им качество и утвърденото име на производител.

За икономиката на региона е характерно производството на храни, напитки, царевично нишесте, сиропи, брашно, хляб, консервиране на плодове и зеленчуци. По-големи предприятия в този сектор са: „Амилум-България“ ЕАД, „Млин-97“ АД, „Рока-Со“ ООД, „Хладилно-консервен комбинат“ АД и др.

„Амилум България“ е компания със седалище в гр. Разград. Основната ѝ дейност е извличането на първични продукти за хранителната промишленост чрез дълбочинна преработка на царевица. Тя е най-големият единичен потребител на царевица в България. Основните произвеждани продукти са царевично нишесте, глюкозен сироп, кристална и течна декстроза, високо-фруктозен сироп от царевица (HFCS) и малтодекстрини. Странични продукти на технологията са царевичен зародиш, царевичен глутен и царевични фуражи. Амилум АД е първото приватизирано предприятие в България. На 12 май 1993 г. предприятието е продадено на белгийската компания „Амилум“, като това става първата голяма сделка на започналата през 90-те години широка приватизация в страната. През 2000 г. „Амилум“ става част от британската група „Тейт енд Лайл“ („Tate&Lyle“).

Производството на керамични, подови и стенни плочки осигурява около 11% от заетостта и е традиционно за региона. Основно предприятие е „Хан Аспарух“ АД със седалище в гр. Исперих. **KAI Group** е най-големият производител на керамични плочки и единственият производител на гранитогрес в България. Групата е създадена през 1997 година и обединява заводите „Хан Аспарух“ – Исперих и „Хан Омуртаг“ – Шумен. Продуктовата гама включва стенни и подови керамични плочки, гранитогрес и декоративни елементи (центрове и фризове) за оформление на вътрешното и външното пространство. Осъществяването на амбициозен проект за модернизация и развитие превърнаха KAI Group в един от лидерите в бранша не само на Балканите, но и в Европа.

В Разград има **филиал на Русенския университет "Ангел Кънчев"**. Тук са развити две значими образователни и научно-изследователски направления – "Биотехнологии и хранителни технологии" и "Химия и химични технологии".

Да кажем на съседите защо Илия Петров означава много за нас

Илия Петров е роден в Разград на 9 юли 1903 г. Расте в семейство, където интелектуалната атмосфера се поддържа от интереси към литературата, рисуването и музиката. Майка му е от Карлово, а баща му – от Елена; завършили са в Петроград, Русия; после учителствали в Цариград, Разград, Русе и София.

Първите изображения малкият Илия вижда в руските списания и репродукции на передвижниците. Първите му детски рисунки са на коне и бойни сцени. В Русе учителят му по рисуване го поощрява, а художникът Д. Радойков го обучава допълнително. По време на Първата световна война в София е под влияние на силния характер на майка си – първата жена-директор на гимназия. В Художествената академия става ученик на новопостъпилите преподаватели Никола Маринов (1879-1948) от Търговище, учил в Италия при Джакомо Гросо. Живее и работи в трудните следвоенни години на покруса и подем. Дарбата и трудолюбието му, изразени в конкурсната картина "Лодкар", му спечелват специализация в Мюнхен (1926-1928 г.) при проф. Хайнрих Ман. Посещава галерии в Италия, Франция и Австрия; опознава изкуството на големи майстори. Урежда в Мюнхен и София изложби.

След завръщането си 12 години учителства в прогимназия и рисува. През 1940 година с конкурс заема освободеното място на своя учител и става преподавател, а след 1944 г. – професор в Художествената академия, до 1967 г.

Илия Петров е бележит художник и общественик – главен секретар и председател на Съюза на българските художници, ректор на Художествената академия, а от 1971 г. е и академик, редовен член на Българската академия на науките.

Илия Петров е известен преди всичко със своите портрети, графики, пейзажи, многофигурни исторически композиции, анималистични рисунки. Модел на няколко сред най-добрите портрети в българското изкуство е съпругата на художника, Анна Петрова. Освен изключителните автопортрети, той прави портрети и на много свои известни съвременници – Никола Маринов, Дора Габе, Николай Райнов, Людмил Стоянов, Емилиян Станев. Особено място в творческия метод на Илия Петров заема колоритът в портретите на Веса Тузсузова (1936 г.), Светла Ракитин (1941 г.), Испанка (1945 г.), Роза Кемалова (1943 г.).

Истинската му виртуозност проличава в голите тела, където той остава един от най-големите ни майстори. Сред най-известните от тях са "Голо тяло – жена с огледало" (1937), "Голо тяло" (1941) и др. Художественият му талант се проявява и в историческата композиция "Шипка" (1935 г.). В българското изобразително изкуство няма рисунки на животни, равни на тези на Илия Петров. Не може да не бъдат отбелязани и изключителните пейзажи и портрети, сътворени от художника по време на пътуванията му в Индия и Индонезия. Заедно със своя професор Никола Маринов, Илия Петров зографисва стенописите в севлиевската църква.

Неговото име сега носят Националната художествена гимназия в София и Художествената галерия в Разград.

Да разкажем на съседите една наша история

Няколко легенди се носят за един от символите на Разград – Момина чешма. В една от тях се разказва за любовта между красивата арменка Анахид и бедния, но хубав момък даскал Иван. Бащата на момичето не одобрявал момъка и любовта на двамата млади завършила трагично. Завладян от угризения и мъка, бащата решил да издигне паметник – чешма, която да напомня за неповторимата красота и голямата любов. Според друго предание, който пие вода от Момина чешма, сърцето му остава завинаги в Разград.

Няма открити документи за построяването ѝ. По разкази на възрастни жители, чешмата е изградена около 1898 г. В подкрепа на това предположение са и данните от градоустройствения план на града, обсъден 1895 г. – тогава площад Момина чешма, както се нарича сега, не е съществувал, и такава чешма не се посочва като обект в плана.

Статуята на младата жена е сътворена по оригинален начин и се отличава с високи художествени достойнства. Изобразеното женско тяло е с идеални анатомични пропорции. Преплосът – надиплената дреха, носена от младите жени и момичетата в античността, е с праметнат през дясното рамо горен край, като оставя ръцете, лявото рамо и гърдата голи. В ръцете си девойката държи хидрия – античен съд за вода.

Чешми с такива фигури има в полския град Мишленице и в селата Връхник и Долни Логатец в Словения, те са построени в края на миналия и началото на XX век.

През 1986 година е установено, че чугунената статуя на Момина чешма е отлята в металургичния завод в град Бланско, Чехия. Оттам произхождат всички копия на скулптурите на момините чешми, отливани през последните 30 години на XIX век и началото на XX век по поръчка, за художествено оформление на чешми. В музея в град Бланско се намират три копия на такива статуи. Автор на художественото произведение е скулпторът-моделчик Павел Ваверка (1826-1899), работник в металургичния завод. Предполага се, че за модел на отлятата чугунена фигура е послужила антична статуя от френския музей Лувър. Разградчанинът Пламен Атанасов Панайотов, известен в града като Пламен Месаря, разказва, че пращяло му е издялал камъка на Момина чешма, а статуята е докарал от Букурещ.

Една легенда, свързана с друг символ на Разград, разказва, че българските майстори, построили джамията на Ибрахим Паша, били затворени в нея, за да не построят друга подобна красота. Той решил да убие създателите ѝ след издигането ѝ. От дъските, които им останали, майсторите си направили крила и безуспешно се опитали да полетят от минарето.

Според друга легенда, свързана с Демир баба теке, султанът, ненавиждайки алевите като привърженици на шиитското направление в мюсюлманската религия, заповядал на три пъти да се опожари храмът на Демир баба и да се заличат фреските с лика на светеца и другите алевийски светии, които били неколкократно замазвани с вар.

